

ÎNVĂȚAREA COLABORATIVĂ ÎN GRĂDINIȚĂ

Prof. învă. preșcolar
LĂPUȘAN MARIANA
Grădinița Bocicioiu-Mare, Maramureș

Ce este învățarea prin cooperare?

„Învățarea prin cooperare înseamnă utilizarea ca metodă instrucțională a grupurilor mici de elevi, astfel încât aceștia să poată lucra împreună, urmând ca fiecare membru al grupului să-și îmbunătățească performanțele proprii și să contribuie la creșterea performanțelor celorlalți membri ai grupului.” (*Johnson, R., Johnson, D., Holubec, E., 1994*)

„Învățarea prin cooperare se referă la o varietate de metode de predare în care elevii lucrează în grupuri mici pentru a se ajuta unii pe alții în învățarea conținutului academic. În clasele cooperante se așteaptă ca elevii să se ajute unii pe alții, să discute unii cu alții, să-și verifice nivelul curent de cunoaștere și să umple lacunele în înțelegere unii altora.” (*Slavin, R., 1995*)

„Învățarea cooperativă este o metodă didactică bazată pe organizarea, în funcție de obiectivele operaționale bine stabilite, a unei munci colective fondate pe complementaritate, orientate spre asigurarea aspectului social al învățării și care vizează dezvoltarea deprinderilor de comunicare interpersonală, a interacțiunilor, competențelor și comportamentelor sociale ale elevilor.” (*Ionescu, M., Bacos, M., 2001*)

Pornind de la aceste definiții putem spune că, învățarea prin cooperare este o strategie de instruire structurată și sistematizată, în cadrul căreia, grupe/echipe mici lucrează împreună pentru a atinge un țel comun, urmând ca fiecare membru al unui grup să-și îmbunătățească performanțele proprii și să contribuie la creșterea performanțelor celorlalți membri ai grupului.

Deși a apărut sub diverse denumiri (învățare prin cooperare, învățare colectivă, învățare comunitară, învățare reciprocă, învățare în echipă, studiu de grup, studiu circular, etc.), învățarea colaborativă presupune cooperarea (munca alături de cineva), colaborarea, adică participarea activă la realizarea unei acțiuni, bazată pe schimbul de propuneri, idei.

Învățarea prin cooperare ajută copiii să învețe mai profund, cultivând relațiile bazate pe respect reciproc și colaborare constructivă. Tehnicile de învățare prin cooperare prezintă o serie de strategii de atribuire a unor roluri active copiilor, pentru ca aceștia să se sprijine reciproc în învățare. Nu mai este suficient să li se prezinte copiilor date intuitive sau verbale, pentru ca ei să le înregistreze și să le interiorizeze, pentru a fi redade în mod fidel; este nevoie de interacțiuni cognitive, sociale, prin care, învățarea, oferă copiilor posibilitatea de a cunoaște rezultatele procesului de învățare, dar și a proceselor mentale din cadrul învățării.

Dacă, până nu de mult, școala românească promova competiția și individualismul, încuraja reușita personală, acum ea și-a schimbat strategia și abordează ideea cooperării prin:

- Stimularea interacțiunii dintre copii
- Depunerea unui efort mai intens de către copii în procesul de învățare
- Generarea sentimentelor de acceptare și simpatie
- Stimularea inteligenței interpersonale
- Dezvoltarea abilităților de comunicare
- Încurajarea comportamentelor de facilitare a succesului celorlalți
- Dezvoltarea gândirii critice

De ce utilizăm învățarea prin cooperare ?

Procesul de învățare nu poate fi conceput, în contextul actual, fără cooperare: pot colabora 3-4 copii într-un grup, 16-20 copii dintr-o grupă, dar pot conlucra și copii din grupe și grădinițe diferite, în proiecte comune. Deci, a coopera înseamnă a lucra împreună pentru un scop comun, presupunând un schimb activ de idei, înseamnă a dezvolta componenta socială a personalității copiilor.

Determinarea copiilor preșcolari să lucreze în echipă reprezintă o tehnică binecunoscută pentru promovarea învățării active și a unei mai bune pregătiri pentru integrarea școlară, știut fiind faptul că abilitatea de-a lucra împreună a devenit apanajul noii reforme educaționale. Din acest motiv, toate activitățile de învățare nu trebuie să fie prelegeri plicticoase, ci jocuri cu rol, simulări, povești, probleme decupate din viața de zi cu zi. În orice moment al activității copilul este antrenat într-o activitate cu o sarcină clară și întotdeauna participarea lui are drept scop să găsească o soluție, să câștige o competiție, să-și adjudece un merit pentru efortul său. Copiii trebuie învățați de mici să coopereze în cadrul unor echipe, dar să se înfrunte și individual din perspectiva „câștig eu – câștigi și tu”.

Rolul învățării prin cooperare pentru copii

CARACTERISTICI	REZULTATE	
	PERMITE	CULTIVĂ
<ul style="list-style-type: none">• își stabilesc sarcini• cooperează• schimbă idei• selectează informația cea mai bună• informare din surse variate• permite transferul de cunoștințe• dezvoltarea comunicării orale și convenționale• este facultativă intervenția <i>educatoare-observator</i>• utilizarea proceselor mentale de nivel superior: gândirea abstractă, gândirea critică	<ul style="list-style-type: none">• socializarea• schimbul de păreri• însușirea altor opinii• dezbateri• vizualizarea ideilor• dezvoltarea încrederii în sine• autoevaluarea pe baza analizei și în comparație cu colegii	<ul style="list-style-type: none">• toleranța• adaptarea la contexte diferite• motivația• creativitatea• dorința de cunoaștere• acțiunea• spirit de competiție cu echipele rivale• responsabilitatea individuală și de grup

Formarea grupului de copii

Organizarea învățării în grupuri/echipe mici de copii trebuie făcută în mod corect. La început, sunt copii care consideră că, dacă sunt grupați cu alții, pot sta liniștiți toată activitatea că are cine să realizeze sarcina de lucru. Educatoarea trebuie să-i determine pe copii să conștientizeze că sarcina unui grup este una comună, iar pentru a fi realizată, fiecare copil are o sarcină individuală, pentru care-și asumă responsabilitatea.

Gupurile sunt utile pentru a genera într-un interval scurt, un mare număr de idei și pentru a facilita înțelegerea unor concepte abstracte, prin discuții referitoare la informația primită și la experiența personală.

Copiilor li se solicită în mod explicit formarea de mici echipe pentru rezolvarea unui exercițiu, a unei lucrări, a unui proiect, etc. Copiii trebuie să-și împartă sarcinile și să relaționeze unul cu altul. Pe măsură ce o echipă își îndeplinește partea sa, următoarea preia

responsabilitățile acesteia, compară și completează informațiile etc. Un factor important al învățării prin cooperare îl constituie valorificarea cunoștințelor deja acumulate de către copii și crearea posibilității de a dobândi altele noi, învățând concomitent să structureze informația posedată și cea nouă.

Câteva modalități de formare a grupurilor de copii :

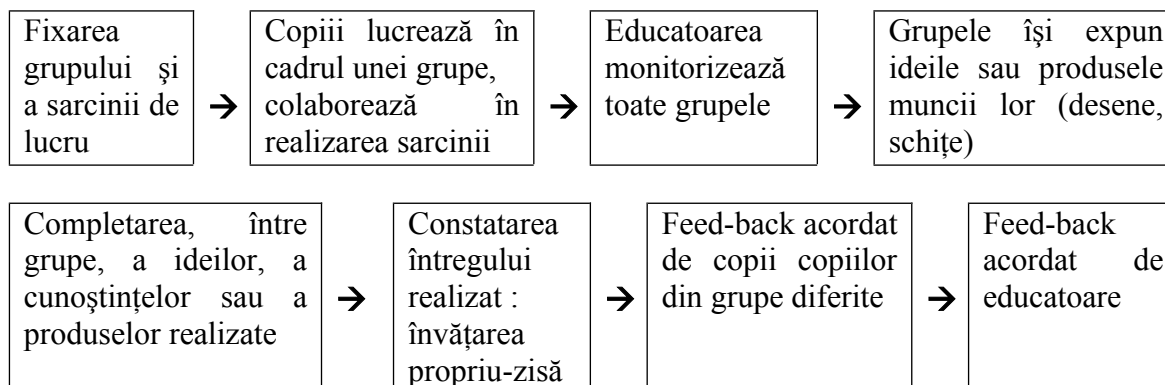
1. Copiii numără de la 1 la 4 (sau 3), cei cu numărul 1 se așează la masa pe care se găsește cifra 1 și așa mai departe, fiecare copil se șează la măsuța cu cifra corespunzătoare
2. Pe o măsuță se amestecă ecusoane cu 3 sau 4 categorii de desene: flori, iepurași, ursuleți, fluturași, etc. Fiecare copil își alege ecusonul preferat și se așează la măsuța la care se găsește ecusonul pe care l-a ales (se pot așeza ecusoane pe spatele fiecărui copil și colegii se dirijează reciproc)
3. Impusă - așezarea copiilor după cum indică educatoarea
4. După preferința copiilor

Interogatoriul constructivist al educatoarei în cadrul învățării prin cooperare

- Cum îi voi face pe copii să-și amintească și să-și activeze informațiile, experiențele pe care le dețin, despre subiectul pe care-l voi propune?
- Cum îi voi motiva pentru a căuta să se informeze și să investigheze subiectul propus?
- Cum îi voi face să interacționeze în mod activ cu noile informații și cu ceilalți membrii ai grupului?
- Ce contexte de exersare a noilor conținuturi voi crea?
- Cum voi putea determina copiii să dea un sens și o interpretare personală celor învățate, reprezentative pentru fiecare copil?

În procesul de lucru, metoda se adaptează la necesitatea dictată de o anumită conjunctură: numărul de participanți, gradul de cunoaștere a problemei, nivelul de instruire, etc, flexibilitatea metodicii prezentând o condiție indispensabilă a unui impact social sporit al activităților. Aplicând metodele interactive, copiii lucrează pe baza cazurilor improvizate, precum și a celor reale.

Managementul lucrului în echipă

Avantajele și dezavantajele învățării colaborative

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> • Apar idei mai multe și mai bune • Copiii învață unul de la altul, nu doar de la educatoare • Încurajează contribuția personală • Aprecierea diversității • Copilul intră în contact cu alte opinii decât ale sale, 	<ul style="list-style-type: none"> • Impunerea lucrului în echipă nu va reuși întotdeauna să integreze copiii timizi și cu deficiențe majore de comunicare

<p>acestea obligându-l să țină seama de ele</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se impune depășirea restricției autoimpuse de a interacționa cu copiii cu fond cultural asemănător • Se valorifică informațiile colegilor în construirea cunoașterii proprii • Ajută copilul să accepte schimbarea și cooperarea pentru identificarea unor soluții la problemele cu care se confruntă el sau echipa sa • Dezvoltarea socială, dobândirea competențelor sociale: respectul de sine, simțul identității și capacitatea de a rezista în condiții de stres și în situații de adversitate • Dezvoltarea unor relații interpersonale mai bune: relații colegiale, solidaritate, grijă și devotament, sprijin personal • Evaluarea urmărește acordarea ajutorului imediat, având o funcție corectivă, ameliorativă • Evaluarea se realizează prin raportarea la progresul individual, dar are în vedere atât participarea fiecărui copil la procesul elaborării în comun cât și rezultatul echipei 	<ul style="list-style-type: none"> • Productivitatea unor copii poate scădea uneori, atunci când sunt obligați să colaboreze cu alți copii • Educatoarea se confruntă cu necesitatea realizării unui compromis între eficiență și performanță • Necesită mai mult timp • Unii copii pot domina grupul • Se poate pierde din vedere obiectivul final, de învățare, acordând foarte mare atenție relațiilor intragrup
---	--

Exemple de strategii de învățare colaborativă

• *Predicțiile în perechi*

Acestea pot fi folosite la diverse categorii de activitate.

De exemplu: la activitatea de educarea limbajului, se va citi pe fragmente povestirea „Ciuboțelele Ogarului”, de Călin Gruia. Copiii vor fi întrebați dacă știu povestirea; dacă este cineva care cunoaște conținutul povestirii, îi cerem să se abțină de la această etapă. Copiii vor fi așezați perechi, fiecare copil având o foaie de hârtie și un creion, dacă știu să scrie; dacă nu, vor răspunde oral. Copiii vor primi cuvinte – cheie care se referă la personaje, la locul unde se petrece acțiunea și la acțiunea propriu – zisă. După ce vor auzi cuvintele, copiii vor discuta, în perechi, și vor încerca să-și imagineze împreună despre ce va fi vorba, în povestirea ce va urma a fi citită. După ce au discutat timp de cinci minute, ei își vor prezenta predicțiile.

Această activitate predictivă poate fi făcută o singură dată, la început, sau poate fi repetată în decursul lecturii, permițând copiilor să-și modifice predicțiile pe măsură ce află conținutul.

Pentru copii este mai ușor să facă predicții pe parcursul desfășurării narațiunii, deci se va aplica procedeul cu această situație.

• *Gândeți – lucrați în perechi – comunicați*

Spunem copiilor că va urma o activitate în care li se va cere să discute și să rezolve o anumită problemă. Aceasta trebuie să fie ceva interesant, ceva care să le trezească curiozitatea.

De exemplu: „De ce își cântă cucul numele?”, „Să vorbim despre gemeni”, (...despre perechi, ...despre vârstă, ...despre „lasă”, ...despre sentimente, ...despre cosmos, ...despre dinozauri, ...despre cutremure, ...despre vulcani, etc.).

Timp de câteva minute, copiii se vor gândi individual la temă, apoi vor găsi un partener cu care să-și discute ideile.

Aceasta este o strategie de învățare prin cooperare simplă și rapidă, care poate fi folosită la orice categorie de activitate.

- *Rezumați – lucrați în perechi – comunicați*

Această activitate este o extensie a celei precedente și poate fi folosită după lectura unui text, după ascultarea unei prezentări sau după discutarea unei teme.

- *Formulați – comunicați – ascultați – creați*

Această tehnică (Johnson/Bartlett, 1990) este o activitate în care partenerii formulează întâi răspunsuri individuale, apoi le comunică partenerului, îl ascultă pe acesta și, în final, creează împreună cu partenerul un răspuns, ca urmare a discuțiilor. Este o metodă foarte des folosită, având numeroase utilizări, determinându-i pe copii să facă un efort de gândire.

Și munca în perechi este o strategie frecvent utilizată în centrele: Alfabetizare, Știință, Artă și Construcții. Deseori un copil construiește blocurile unui cartier, în timp ce perechea lui de joc adaugă elemente care să întregască construcția planificată. Frecvent, educatoarea propune ca sarcină, identificarea și gruparea personajelor pozitive și a celor negative dintr-o poveste, munca realizându-se în perechi. Un copil repovestește perechii sale de joc momentele mai importante, celălalt alege și arată imagini sugestive în ordinea desfășurării evenimentelor; împreună alcătuiesc un colaj, apoi discută fiecare personaj, stabilind care sunt „bune” și care sunt „rele”.

Munca în echipă este un aspect al învățării prin cooperare, ilustrând ideea de interdependență pozitivă: „un copil nu poate să reușească fără ceilalți”. Astfel, solicităm copiii să lucreze în colaborare pentru a realiza diverse sarcini. De pildă, realizarea unei machete pentru centrul tematic, pavoazarea sălii de grupă, munca la colțul naturii, realizarea unor măști pentru sărbătorile de iarnă, a unor expoziții tematice, presupune ca fiecare copil din echipă să realizeze un element component. În asemenea activități, pe lângă obiectivele care vizează învățarea, copiilor li se formează și deprinderea de a munci în grup. La nivelul grădiniței, învățarea prin cooperare este o activitate frecvent utilizată în programul zilei.

Cooperarea și colaborarea se întâlnesc și în jocurile de creație – jocuri de rol, în echipele formate, în cadrul jocurilor de mișcare de la educație fizică, în jocurile didactice, în lucrările practice, colective, în manifestările artistice: serbări, scenete, dansuri.

Pentru dezvoltarea sentimentului de prietenie este foarte indicat jocul „Ghemul”. Grupul de copii este așezat în cerc, pe covor. Ei primesc un ghem de sfoară (lâna) pe care îl rostogolesc de la unul la altul în direcții diferite. Fiecare ține de bucata de fir astfel încât, pe covor să apară un desen inedit. Dacă firul se rupe, li se spune copiilor că există și prietenii care se pot rupe, și, deși se poate face un nod, reparându-se ruptura, acel nod va exista, se va vedea tot timpul. Când ghemul s-a terminat începe strângerea lui în ordine inversă. Pe măsură ce se strânge, fiecare îl numește pe colegul căruia îi înmânează ghemul.

Încurajând discuțiile scurte între preșcolari, concentrate pe o sarcină (deci pe un scop), aceste tehnici de învățare îi obișnuiesc pe copii cu relația de colaborare. Pe măsură ce copiii ajung să lucreze în echipe, pentru a rezolva sarcini mai complexe, aceste structuri pot fi folosite pentru a facilita interacțiunea în cadrul grupului. Să nu uităm că unul din scopurile învățării prin cooperare este familiarizarea copiilor cu relațiile de muncă ce presupun împărțirea și distribuirea sarcinilor, solidarizarea membrilor grupului în jurul atingerii obiectivelor de interes comun, renunțarea la interesele personale în favoarea intereselor de grup, dezvoltarea unor trăsături de personalitate cu caracter prosocial.

Concluzii

Toate aceste strategii pot fi incluse în predare destul de ușor și de repede. Ele pot fi aplicate structurat, pe arii curriculare și pe teme, oferindu-le copiilor ocazia de a lucra în colaborare în toate etapele cadrului de gândire critică.

În concluzie, pledez pentru învățarea prin cooperare și sunt preocupată să-mi însușesc cât mai multe metode și tehnici de predare, deoarece această învățare este stimulativă,

generând un comportament contagios și o strădanie competitivă; facilitează emiterea de ipostaze multiple și variate; dezvoltă capacitățile copiilor de a lucra împreună, ceea ce se constituie într-o componentă importantă pentru viața și pentru activitatea lor profesională viitoare; timpul de soluționare a problemelor este de cele mai multe ori mai scurt; se reduce la minimum fenomenul blocajului emoțional al creativității; grupul dă un sentiment de încredere, de siguranță; antrenarea reciprocă a copiilor duce la dispariția fricii de eșec, determină curajul de a-și asuma riscul, are ca efect educarea stăpânirii de sine, a comportamentului tolerant față de opiniile celorlalți, înfrângerea subiectivismului și acceptarea gândirii colective; se creează noi prietenii și simpatii și se intensifică atitudinile pozitive față de cadrele didactice.

Prin învățarea colaborativă se poate contura și o rezolvare creativă a conflictelor, iar în cadrul divergențelor de opinii copiii se deprind să folosească un arsenal de luptă complex: deopotrivă cognitiv, afectiv și comportamental.

Bibliografie

Dulamă, Maria Eliza – *Metodologie didactică*, Editura „Atlas-Clusium”, Cluj-Napoca, 2006
Flueraș, Vasile-*Teoria și practica învățării prin cooperare*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005